

УДК 336

Смерічевський Сергій Францович
доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки та
бізнес-адміністрування
Дудко Дмитро Валерійович
здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) ступеня «Доктор
філософії»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Національний авіаційний університет (Київ)

МОДЕЛЮВАННЯ ТА МАРКЕТИНГОВИЙ АУДИТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ

Анотація. Визначено зміст управління ризиком на основі міжнародних стандартів обліку та звітності. Викладено підходи до маркетингової сегментації кредитного портфеля і побудови матриці його джерел. Узагальнено принципи і підходи до моделювання кредитного ризику в системі управління банком.

Ключові слова: моделювання, маркетинг, система, управління, кредитний ризик, банк, аудит

Ризики – це категорія, властива усім сферам життя людини і суспільства загалом. Для банківських установ вони є невід’ємним атрибутом проведення практично усіх операцій, більшою мірою активних, а також надання послуг своїм клієнтам і проведення угод з контрагентами. У системі банківських ризиків найбільш важливим є кредитний ризик з огляду на превалювання наданих кредитів у структурі активів і формуванні доходів банківських установ, як процентних, так і комісійних. Для самострахування від кредитних ризиків банки формують резерви на можливі втрати, які обліковуються на контрактивних рахунках, зменшуючи первісну вартість кредитів. Порядок їх розрахунку в українських умовах пройшов тривалий шлях еволюції – від жорсткої регламентації, встановлення обов’язкових правил класифікації кредитів, визначення конкретних рівнів створення резервів до оцінки вірогідних втрат на базі внутрішніх моделей [1].

Інтерес до управління ризиками зростає в умовах впровадження українськими банками International Financial Reporting Standard 9 Financial Instruments (IFRS 9), який визначає обов’язковий характер моделювання для прогнозування втрат кредитів, вартості фінансових інструментів та стану під ризиком кредитних організацій та інвестиційних фірм. Складність проблеми визначається значною кількістю сегментів кредитного ринку, різноманіттям

форм кредитів, суттєвими відмінностями споживачів – позичальників, мотивів їх покупок і поведінки.

Багатогранність проблеми управління кредитним ризиком визначає взаємообумовленість її дослідження на макро- і мікроекономічному рівні, з позицій пруденційного регулювання, реалізації бізнес-інтересів банківських установ і задоволення потреб їх клієнтів у кредиті. Основними сегментами кредитного ринку є банківський кредит і торгове фінансування. Інструментами зниження ризику останнього є векселя та біржові векселя. У процесі кредитування банком інноваційних проектів доцільно враховувати ризики їх реалізації та використовувати оптимізаційні моделі управління інвестиціями.

Відповідно до класичної теорії ціноутворення активів існує прямий зв'язок між ризиком та прибутковістю, а вимірюванням кредитного ризику є кредитні рейтинги. Розмір збитків від кредитної діяльності банківської установи визначається систематичним ризиком та індивідуальним ризиком позичальників.

Основою маркетингової сегментації є поділ кредитів у розрізі оптових позичальників (юридичних осіб) і роздрібних позичальників (фізичних осіб); вид кредиту (овердрафт, на поточні потреби, на інвестиційні кредити, іпотека, лізинг).

Моделі, які банк використовує для розрахунку кредитних втрат, можуть розроблятися ним самостійно або сторонніми організаціями, у т.ч. аудиторськими і консалтинговими фірмами. Вони мають бути затверджені вищими колегіальними органами управління банком, проходити щорічну валідацію, попередню і наступні перевірки застосування службою внутрішнього аудиту. Порядок відображення у бухгалтерському обліку кредитних втрат є обов'язковим предметом незалежної аудиторської перевірки в процесі щорічного підтвердження достовірності фінансової звітності банківської установи. При цьому, якщо аудиторська фірма розробляла моделі кредитного ризику, або проводила їх валідацію, вона не має права на проведення аудиту фінансової звітності, виходячи з принципу забезпечення незалежності зовнішнього контролю.

Проведене дослідження має такі переваги – розвиток ключових навичок управління, моделювання, аналізу, бухгалтерського обліку та аудиту кредитних ризиків, їх диференціація за окремими сегментами кредитного портфеля.

Список використаних джерел:

1. Bui T. D., Bui H. T. (2020). Threshold effect of economic openness on bank risk-taking: Evidence from emerging markets. *Economic Modelling*. Vol. 91: 790-803.